

Creant ponts família-escola a través d'habilitats parentals.

Una experiència d'aprenentatge situat

Cristina Vall Sánchez
M. Carmen Gil González
Cristina Montserrat Asens Bona
Maria Marta Fresno Manrique
Sara Isach Roca
Sonia Moreno Pamplona
Nuria Sancho Subirats
Mireia Carmen Algar Rodríguez
Maria Carbonero Romero
Montserrat Sierra Gómez
Elisabet Camacho Vicente
Beatriz Ruiz Caparros
Nuria Segovia Gimeno

Resum

L'objectiu d'aquest article és doble: d'una banda, evidenciar la importància de l'aprenentatge situat, a través de l'experiència d'una e-comunitat de pràctica; d'altra banda, avaluar els resultats que es deriven de la realització d'una experiència de suport a la criança per a famílies des de l'entorn escolar. Aquest article col·laboratiu es basa en la reflexió dels professionals del treball social dels equips d'assessorament psicopedagògic del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya que van participar de l'activitat formativa, en primer lloc, i de l'e-comunitat de pràctica, en segon lloc, sobre les experiències portades a terme durant el curs 2015-2016. En l'article s'analitza la implementació a les escoles del Programa de desenvolupament de les habilitats parentals (PHP) per a famílies de l'Agència de Salut Pública de Barcelona, en tres vessants: la promoció d'una criança positiva[1], la relació entre la família i l'escola, i el desenvolupament dels objectius professionals del personal treballador social. Els resultats indiquen, d'una banda, que, després de l'experiència de l'aprenentatge cooperatiu, la satisfacció és gran i, per altra banda, aquesta experiència d'aplicació del PHP ha suposat una millora de les competències en les habilitats parentals de les famílies, un instrument per incrementar la vinculació família escola i la possibilitat de treballar des de la prevenció en l'assessorament i acompanyament de les famílies i dels centres educatius.

Paraules Clau: Aprenentatge situat, e-comunitat de pràctica, relació família-escola, assessorament psicoeducatiu, treball social, habilitats parentals.

Abstract

The objective of this article is twofold: on the one hand, to demonstrate the importance of situated learning, through the experience of an e-community of practice; and, on the other hand, to evaluate the results of an experience of parenting support for families from the school environment. This collaborative

article is based on the reflections of social workers of the psychoeducational counseling teams of the Department of Education of the Generalitat de Catalunya on the experiences carried out during the 2015-2016 academic year. Firstly, they attended the training activity and, secondly, they took part in the e-community of practice. The article analyzes the implementation at school of the Parenting Skills Development Program for families (PHP) of the Public Health Agency of Barcelona, in three ways: the promotion of positive parenting, the relationship between the family and the school, and the development of the professional objectives of social workers. The results indicate, on the one hand, that, after the experience of cooperative learning, the level of satisfaction is high. On the other hand, the experience of carrying out the PHP has meant an improvement in the parenting skills of families, a resource for increasing family-school bonds and the possibility of working from the prevention in counselling and support to the families and educational centres.

Keywords: Aprenentatge situat, e-comunitat de pràctica, relació família-escola, assessorament psicoeducatiu, treball social, habilitats parentals.

Introducció

En l'àmbit educatiu, la teoria de l'aprenentatge significatiu d'Ausubel es troba reflectida en les metodologies pedagògiques dels diferents currículums educatius. En el context de la formació continuada, l'aplicabilitat d'aquesta teoria té repercussions diferents, en funció de l'àmbit i el lideratge de l'aprenentatge. Les fites que cal aconseguir van en la línia de: superar les pràctiques formatives tradicionals centrades en l'exposició d'informació; millorar i/o augmentar les competències professionals; estimular la capacitat dels participants per anticipar, descriure i decidir sobre els problemes propis de la pràctica. Per assolir aquests propòsits educatius, una de les eines metodològiques amb més bons resultats per poder ser transferits a la pràctica professional és la comunitat de pràctica i/o d'aprenentatge.

L'any 2015, dins del Pla de formació del Departament d'Ensenyament, es va convocar una edició del *Curs sobre el Programa de desenvolupament d'habilitats parentals* dissenyat i conduït per professionals de l'Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB) i adreçat a personal treballador social dels equips d'assessorament psicopedagògic (EAP), de 22 hores de durada. La finalitat del Programa de desenvolupament d'habilitats parentals (PHP) és promoure la parentalitat positiva i pretén ser una eina per als pares i mares a l'hora d'emprendre situacions quotidianes amb els fills i potenciar aspectes decisius en les relacions familiars. El PHP (*Programa de desenvolupament d'habilitats parentals per a famílies*; Agència de Salut Pública de Barcelona, 2012) és una adaptació del *Programa-guía para el desarrollo de competencias personales, emocionales y parentales* que ja havia estat aplicat en altres comunitats autònomes i en altres contextos i avaluat amb resultats d'efectivitat.

Una de les fites avaluatives de l'activitat va ser que els participants poguessin planificar actuacions conjuntament entre l'EAP i els centres educatius, vinculades al contingut de la formació. Com a continuació del curs, es va crear, el 2016, l'E-

comunitat de pràctica per a treballadors socials sobre habilitats parentals, amb els participants que havien rebut la formació. El producte de coneixement que s'ha elaborat ha estat aquest article col·laboratiu sobre les experiències de transferència dels aprenentatges del curs a la pràctica professional.

Els professionals del treball social de l'EAP tenen encarregada la tasca de promoció d'iniciatives que afavoreixin la participació, la implicació i el compromís de la família en el seguiment de l'evolució acadèmica i personal dels alumnes. La normativa també estableix la funció de suport, assessorament i orientació en la coresponsabilitat família i escola en la millora de la implicació de les famílies i en la seva participació als centres.

El fet que els treballadors socials disposin de formació específica en dinàmiques de grup i relacions familiars, coneguin el sistema educatiu i realitzin una intervenció directa en les escoles, facilita l'acompanyament i l'assessorament a les famílies en els processos de foment d'una criança positiva, des del context escolar. Així mateix, el marc teòric de treball de molts d'aquests professionals, fonamentat en els principis sistèmics, permet d'anar més enllà de l'àmbit individual i treballar les dinàmiques relacionals com a elements clau de transformació.

La necessitat d'oferir a les famílies espais de suport a la funció de criança i a la tasca educativa, des de la proximitat i on poder compartir sabers i demandes[2] també s'ha detectat des de l'entorn escolar. El suport a les habilitats parentals[3], com una estratègia d'acompanyament a l'educació integral de l'alumnat, és una demanda en augment per part dels professionals de l'EAP.

En aquest article analitzem:

- La formació permanent dels professionals a través de metodologies no tradicionals i l'avaluació de la transferència dels aprenentatges al lloc de treball.
- L'efectivitat de l'e-comunitat de pràctica com un espai d'aprenentatge situat i basat en la interacció i sociabilització dels membres per compartir experiències de la pràctica i augmentar els aprenentatges.
- La reflexió sobre l'aplicació del PHP en un l'entorn escolar i en diversos territoris i l'anàlisi sobre el vincle positiu entre família i escola.
- La resposta als objectius de treball dels EAP a través d'un nou model d'intervenció.

Metodologia

L'aprenentatge situat i les e-comunitats com a instruments de formació contínua.

Obtenir evidències sobre el grau d'aprenentatge assolit pels alumnes o participants a una formació és el repte de qualsevol docent. Aprendre és la modificació més o menys estable de les pautes de conducta. I perquè l'aprenentatge sigui perdurable ha de ser significatiu. Per tant, en l'estratègia didàctica dissenyada cal assegurar que el participant reconstrueix els propis aprenentatges quan connecta amb les experiències viscudes. Per aconseguir-ho cal estructurar les situacions d'aprenentatge amb metodologies i instruments pedagògics centrats en la pràctica reflexiva. Així, la contextualització dels aprenentatges, en aquest sentit, és essencial. Una de les teories socials de l'aprenentatge que ens permet d'aplicar diferents metodologies, d'acord amb el disseny que es vol aconseguir, és l'aprenentatge situat on els pilars fonamentals són: la contextualització, la interacció entre docents i discents i la relació de cooperació en el procés de desenvolupament professional.

L'aprenentatge situat es materialitza en les comunitats de pràctica. Wenger y Lave van encunyar el terme com a un grup de persones que comparteixen problemes o interessos i que assoleixen coneixements a través d'una interacció continuada. Les comunitats de pràctica –dins de l'univers de l'aprenentatge no formal- es construeixen d'acord amb tres elements: el compromís dels participants vers l'àmbit d'aprenentatge, uns problemes o àmbits de millora comuns, un repertori compartit de recursos. En les organitzacions, la necessitat de crear comunitats de pràctica pot sorgir de dos nivells funcionals: de la direcció o responsable de la unitat; o dels propis professionals. Amb la visió de la innovació formativa i a partir de l'anàlisi de la pràctica professional, per tal d'ajudar a la millora de les competències, es va proposar, des del Servei de Formació, desenvolupar, amb el personal treballador social, l'e-comunitat.

L'e-comunitat de pràctica per a treballadors socials sobre habilitats parentals es crea, així, com a continuació del Curs sobre el Programa de desenvolupament d'habilitats parentals. Una comunitat de pràctica comporta un resultat visible, avaluable, construït amb la cooperació de tots els membres i que ha de servir per a la millora del problema o situació de millora que sustenta la necessitat de creació de l'e-comunitat. En el cas de l'e-comunitat d'habilitats parentals va consistir en la redacció del present article, escrit de manera col·laborativa i amb la finalitat de donar difusió dels resultats d'aprenentatge a la resta del col·lectiu.

Les comunitats de pràctica són una estratègia metodològica que sociabilitza el coneixement de la professió per part dels membres que les integren i que fomenta la reflexió sobre les experiències, reptes i problemes que planteja la pràctica professional.

L'aplicabilitat dels aprenentatges apresos: transferència al lloc de treball.

Una vegada finalitzat el Curs sobre el PHP, els participants van dissenyar diferents estratègies per tal de desenvolupar-les en els contextos reals. Així, durant el l'any escolar 2015-2016 es van implementar 11 experiències[4] en diferents centres educatius, on es van poder treballar els objectius del PHP amb les famílies:

- Comprendre el comportament humà per poder entendre les relacions que s'estableixen entre pares, mares, fills i filles.
- Reconèixer els factors que afecten les emocions i els sentiments.
- Estimular el desenvolupament personal de manera efectiva.
- Contribuir a la millora dels processos de comunicació.
- Desenvolupar habilitats d'escolta, de resolució positiva de conflictes, de negociació i de presa de decisions.
- Aprendre a prevenir problemes de comportament i disciplina.
- Aprendre a prevenir i resoldre problemes que suposen reptes (consum de drogues, criança de l'adolescent, etc.).

I es va poder analitzar i explorar la vinculació entre la família i l'escola[5] a partir:

- D'oferir suport per realitzar la tasca educativa i el seu rol de pares i mares.
- D'apropar físicament i emocionalment les famílies als espais del centre educatiu: fer-les entrar i que se sentin incloses i participants del procés educatiu dels seus fills i filles.

Les fases de desenvolupament del Programa en els diferents contextos.

Iniciativa i planificació.

En totes les experiències va existir un interès manifest per part dels centres educatius de portar a terme activitats amb les famílies amb relació al suport a la tasca educativa. La implicació de l'equip directiu va ser fonamental així com també la de l'equip docent.

En una fase inicial es van realitzar reunions amb l'equip directiu dels centres per establir:

- Temporalitat
- Població diana
- Recursos materials i humans
- Procés de difusió
- Definició de rols professionals

Difusió.

La informació sobre el Programa es va fer extensiva als tutors i altres professionals docents, així com la presentació al Consell Escolar. En alguna d'aquestes reunions va participar l'associació de mares i pares d'alumnes (AMPA) per recollir el parer de les famílies i ampliar la difusió. Es van editar díptics, pòsters i es va fer ús de les noves tecnologies (web de l'escola i AMPA, missatges a través del correu electrònic o del telèfon mòbil). El document que explica el PHP i el material audiovisual de l'ASPB van ser de gran utilitat per fer-ne la difusió.

Es va considerar convenient promoure activament la participació d'algunes famílies per part de l'escola o els serveis.

Realització.

Els tallers es van dur a terme per part de dos professionals amb rols diferenciats: un dinamitzador i un observador-participant; en les experiències realitzades van ser professionals de disciplines diferents i serveis i entitats diverses (escoles, serveis educatius, serveis socials, de salut).

En les situacions on els treballadors socials van conduir el grup conjuntament amb els psicopedagogs, va ser possible donar una atenció interdisciplinària com a equip.

Es van implementar les tres modalitats de durada que preveu el PHP, que consisteixen en 11, 10 o 9 sessions. En qualsevol de les tres es va fer una sessió conjunta pares-mares i fills/filles.

Les sessions, d'hora i mitja a dues hores de durada, eren setmanals, en horari lectiu i, majoritàriament, a primera hora del matí. Els tallers realitzats a primera hora de la tarda van comptar amb servei d'acollida dels infants, mentre durava l'activitat.

El nombre de persones assistents al taller va ser entre 10 i 12; la majoria eren dones i es van formar grups que representaven el perfil familiar majoritari en el centre educatiu. Es va demanar compromís en l'assistència i es va portar un registre de cada sessió.

El PHP preveu el treball a partir de fitxes, però també es va emprar altres recursos per treballar les temàtiques de cada sessió. Els materials es van adaptar quan els participants tenien dificultats de lectoescriptura o de comprensió de la llengua i, en aquests casos, es va utilitzar material audiovisual. Tot i que cada sessió determina un contingut i uns objectius a treballar es va tenir en compte les necessitats i demandes de pares i mares. En la sessió conjunta pares i fills, ocasionalment, hi va assistir algun tutor o tutora i va ser la sessió més exitosa del taller pel que fa a participació i valoració.

En la darrera sessió els professionals van fer una valoració del taller demanant l'opinió de les famílies. En aquesta última trobada es van realitzar activitats específiques de cloenda i es va lliurar als participants algun objecte de record (diploma d'assistència, cd amb fotos...). Van ser sessions molt emotives i molt ben valorades per tots.

L'activitat també es pot avaluar a partir d'uns qüestionaris (inicial i final) que estableix el PHP per als participants. Aquests documents consten com a fitxes de treball de la primera i la darrera sessió del programa.

Resultats

Des del punt de vista de l'aprenentatge assolit amb la metodologia de l'e-comunitat.

Respecte la reflexió sobre l'efectivitat d'aquesta metodologia basada en l'aprenentatge situat, els resultats obtinguts a partir de l'anàlisi de les dades dels qüestionaris proporcionats als membres de l'e-comunitat per valorar l'experiència d'aprenentatge mostren que la satisfacció global ha estat entre 4 i 5 –on 1: molt petit i 5: molt gran–.

Aquesta manera d'aprendre –lluny del model tradicional i amb molta implicació i responsabilitat per part dels participants per assolir el producte de coneixement–, però, és un valor amb doble vessant: per una banda, resulta feixuc i costa posar-s'hi; s'ha combinat els espais virtuals d'aprenentatge amb la presencialitat; s'ha assolit un dels aspectes característics d'una comunitat de pràctica: l'assumpció col·lectiva de la responsabilitat de la redacció de l'article. Però, alhora, s'ha constatat la dificultat de la trobada virtual; per aquest motiu, i amb una assumpció de l'autorregulació del propi coneixement, s'han establert més sessions presencials de les planificades en un inici. Per altra banda, es valora com a un mètode enriquidor i s'evidencia un producte final que serveix per transferir els coneixements a la resta de professionals.

Però, potser, un dels elements més rellevants d'aquesta modalitat d'aprenentatge per part dels participants és poder reconstruir els coneixements teòrics en coneixement aplicable –a partir de la reflexió de la pròpia pràctica– i interconnectats (aprenentatge connectat).

Des del punt de vista de l'aplicabilitat dels aprenentatges en contextos reals.

L'aplicació del PHP ha estat avaluada per l'ASPB amb resultats de satisfacció molt alts tant pels professionals com per les famílies. En l'estudi realitzat es conclou que s'observa una millora en totes les dimensions de les habilitats parentals dels participants i que es manté al llarg del temps[6].

Tenint en compte que ja s'ha comprovat l'eficàcia del PHP respecte els objectius, els resultats que aquí s'exposen són fruit d'una valoració qualitativa de les famílies participants, del personal treballador social i d'altres professionals que han dut a terme l'activitat o en tenen un bon coneixement.

Pel que fa als objectius que estableix el PHP[7] respecte les habilitats parentals la majoria de famílies han afirmat que la conducta dels seus fills ha millorat a partir de la participació a les sessions i que l'assistència a l'activitat els ha permès:

- De canviar de perspectiva davant de les situacions que els preocupaven: han vist altres possibilitats d'afrontar els reptes del dia a dia en l'atenció i educació dels seus fills/filles.
- De modificar la manera d'actuar.
- De sentir-se amb una actitud més positiva davant de situacions quotidianes.
- D'aprendre estratègies per millorar la comunicació i el diàleg familiar.

Els pares i les mares també han valorat positivament la realització de l'activitat en l'escola perquè:

- Els seus fills han expressat satisfacció en veure'ls "quedar-se a aprendre" en el mateix lloc que ells.
- Els ha permès de conèixer millor altres famílies amb aspectes comuns i crear, en molts casos, vincles de suport mutu.
- Els ha fet sentir que tenen l'ajut dels mestres.

La comunitat educativa ha valorat que la realització del PHP en les escoles ha fet possible:

- Apropar pares i mares al sistema educatiu des d'una perspectiva de col·laboració real i pràctica, compartint la cura i educació dels fills i filles.
- Augmentar la confiança de les famílies participants respecte el personal docent i el projecte educatiu: cada família ha sentit que té un lloc a l'escola.
- Oferir als pares i a les mares l'oportunitat de participar en el projecte, la qual cosa ha afavorit la cohesió de les famílies amb l'escola.
- Apropar emocionalment pares i mares a les escoles per la visió de continuïtat del procés educatiu entre el centre i la família.
- Afavorir la participació de les famílies en altres activitats organitzades des de l'escola.
- Facilitar el procés de vinculació i de confiança a partir d'orientar les famílies a comunicar-se amb l'escola i a tenir en compte els tutors com a referents d'acompanyament del procés educatiu del seu fill, durant i després de finalitzar el taller.
- Afavorir l'aprenentatge d'estratègies entre iguals pel fet de tenir el mateix context escolar.
- Facilitar la difusió, la captació i la realització de l'activitat pel coneixement previ i el contacte diari entre els mestres i les famílies.
- Reforçar la vinculació i la participació pel fet que les famílies acompanyen i recullen els seus fills diàriament a l'escola i això facilita la gestió del temps en l'assistència al taller.

- Incrementar la inscripció quan les famílies han rebut la informació de l'activitat i la recomanació de participar dels tutors o personal docent de vinculació.

La valoració que fa el personal treballador social amb relació al rol i les funcions professionals desenvolupats en l'aplicabilitat dels aprenentatges es determinen en les reflexions següents:

- El programa ha ofert la possibilitat de treballar des de la prevenció i arribar a famílies sense demanda d'intervenció als serveis o dificultats explícites; oferir-lo des de l'escola per a les famílies de tot l'alumnat permet d'incidir en tot tipus de dinàmiques familiars, tinguin més o menys dificultats i evitar que aquestes mateixes famílies siguin en un futur objecte de la nostra intervenció.
- S'ha pogut dur a terme un treball interdisciplinari com a equip quan l'activitat s'ha realitzat amb altres professionals dels serveis educatius: psicopedagog de l'EAP o professional de l'equip de llengua i cohesió social.
- S'han donat a conèixer els serveis educatius i els equips d'assessorament psicopedagògic a les famílies i aquest fet ha facilitat el treball d'orientació educativa dels professionals amb les famílies.
- La implantació del programa ha permès d'augmentar l'eficàcia dels treballadors socials i ha estat possible fer l'assessorament a un major nombre de famílies a partir de la intervenció grupal. Dificilment s'hagués pogut donar aquesta atenció i obtenir els mateixos resultats amb una intervenció individual.
- S'ha pogut oferir a les escoles una proposta de treball per millorar la vinculació amb les famílies i incrementar el coneixement mutu.
- S'ha incrementat la vinculació de les famílies i els professionals: compartir i treballar situacions amb un clima emocional intens ha permès de detectar situacions que requerien intervencions d'altres serveis i fer la derivació amb més possibilitat d'èxit.
- El fet de realitzar l'activitat amb professionals d'altres disciplines i altres serveis ha permès d'obtenir resultats més enllà del foment de les habilitats parentals i oferir un treball de xarxa territorial a les famílies i a les escoles i un apropament als serveis.

Discussió

Tot i els bons resultats obtinguts de l'aplicació del PHP a les escoles, hi ha aspectes de l'execució del programa que cal que siguin objecte de discussió entre els professionals. En la posada en marxa del programa intervenen molts factors que poden conduir a l'èxit o al fracàs de l'experiència i aquests són els més significatius.

Qui ha de formar l'equip conductor del grup? Quines són les competències i habilitats dels professionals?

La dinamització del grup i la conducció del taller ve molt determinada per les habilitats comunicatives, l'empatia, les estratègies dels moderadors (capacitat d'escolta, de ser flexible, de contenir...). L'expertesa és important, però preval la vinculació dels professionals amb les famílies. Es coneixen altres experiències on els temes tractats han estat exposats per professionals experts no vinculats directament amb el taller i diferents en cada sessió; això ha dificultat al grup desenvolupar tot el seu potencial transformador.

Si els tutors poden ser una figura idònia per moderar el grup de mares i pares pel bon coneixement que tenen de l'alumnat i de les seves famílies, també pot suposar una limitació per a alguns participants si en algun moment s'han sentit qüestionats per l'escola.

Així mateix, la participació del personal docent en la moderació dels grups comporta dificultats d'organització escolar, a nivell de disponibilitat horària.

Quan el grup és moderat per professionals de diferents disciplines dels serveis educatius o de l'EAP es pot fer un treball com equip interdisciplinari que millora la qualitat de les intervencions[8].

La dinamització de grups per professionals de diferents serveis del territori facilita la coordinació i el treball en xarxa i permet d'aportar aspectes específics de cada servei a l'hora d'atendre les famílies. Aquesta modalitat d'intervenció es valora com un punt fort de l'experiència.

És fonamental la implicació de les escoles?

Totes les experiències condueixen a pensar que un punt imprescindible en l'organització d'aquests grups és la participació i implicació de l'escola, ja sigui mitjançant l'equip directiu, els tutors i/o altre personal docent. La participació de tota la comunitat educativa facilita la difusió, la inscripció, la vinculació i afavoreix el reconeixement de les famílies dins l'escola.

Què cal tenir en compte de cara a la difusió?

Tot i que el fet de realitzar-lo en l'escola facilita la difusió, el PHP no contempla com dur-la a terme. Per això ens sembla important destacar que quan les famílies tenen una bona informació de l'activitat i arriben a la primera sessió coneixent què es farà, en què consisteix l'activitat, amb qui es trobaran, l'horari i el nombre de sessions i el contingut de del programa, l'assistència es manté. Si no és fa una bona difusió algunes famílies arriben amb desconfiança i falses expectatives que afavoreixen l'abandonament. Els resultats d'eficàcia comprovada del PHP el posa en valor i és un element important a tenir en compte quan es fa la difusió.

Cóm s'han de derivar les famílies a l'activitat?

Majoritàriament s'ha ofert participar de forma oberta a totes les famílies, però alguns pares han fet la inscripció dirigida des d'algun servei. Que l'assistència no sigui voluntària fa que l'activitat sigui viscuda com a una imposició i no té tan bons els mateixos resultats, la retroalimentació no és tan positiva i la implicació és escassa. Quan existeix un bon vincle amb el professional que deriva augmenten les garanties d'èxit. Tot i que els resultats d'inscripció i participació s'incrementen quan l'activitat es recomanada pels tutors, aquest punt genera controvèrsia perquè, de vegades, els pares i les mares ho viuen com un qüestionament del propi rol parental o com una conseqüència del comportament del seu fill a l'escola.

Quin és el millor horari per realitzar l'activitat?

Per establir l'horari de l'activitat cal tenir molt en compte com són l'escola i les famílies. Oferir l'activitat fora de l'horari lectiu suposa: a) flexibilitzar la jornada laboral dels professionals -docents i professionals dels serveis educatius-; b) arribar a un major nombre i diversitat de famílies; c) tenir la possibilitat de monitoratge dels infants. Excepte les sessions de treball conjunt pares/fills, no s'aconsella l'assistència d'infants al taller.

Quin nombre mínim de participants hem de tenir per iniciar un grup?

El PHP estableix un nombre d'entre 15 i 20 participants per iniciar un grup. Les experiències des de l'escola permeten de recomanar que les sessions es mantinguin amb un mínim de 10 mares o pares ja que les dinàmiques de grup són difícils de generar per sota d'aquesta participació.

Com es pot treballar amb famílies amb dificultats idiomàtiques i/o de comprensió lectora?

El PHP està adreçat a pares i mares amb un bon coneixement de l'idioma. En alguns grups han participat famílies amb dificultats de comprensió i expressió (per analfabetisme funcional o originàries d'altres països). L'adaptació de material de treball, fent us d'elements més gràfics i la traducció d'alguna altra família han permès d'anar avançant malgrat les dificultats de comunicació; però se sospita que el grau d'assimilació dels conceptes (resiliència, empatia, assertivitat...) i la comprensió de les idees no han estat les desitjades. En la majoria de casos la voluntat d'assistir amb regularitat a les sessions ha compensat, en part, les limitacions d'aquestes famílies.

Així mateix, es pensa que caldria adaptar els materials que proposa el PHP i oferir una versió específica per treballar en aquestes situacions.

Quin és el material de treball de les sessions?

En tots els grups s'ha fet ús del material que proposa el PHP, però també s'han utilitzat altres recursos, en funció de les característiques del grup i de la voluntat dels dinamitzadors. Existeix un núvol informàtic on els professionals que han realitzat el curs sobre PHP poden compartir en línia el material que han anat fent servir i que permet d'ampliar els instruments de treball de totes les sessions.

Si es comparen totes les experiències quant a formar i conduir grups d'habilitats parentals es pot concloure que, aquells grups on hi ha hagut una major implicació de les escoles, una bona coordinació amb les entitats que treballen en xarxa, una flexibilitat per adaptar-se als canvis i un bon procés informatiu a les famílies, els resultats han estat més satisfactoris. Entenent per satisfactoris que el grup ha funcionat millor i s'ha cohesionat, hi ha hagut major participació/assistència, s'han produït alguns canvis en positiu a nivell personal i familiar, etc.

Després del taller, què fem?

Ens queda per resoldre com donar continuïtat al grup que es crea amb la realització del PHP. Un aspecte que ha sorgit en totes les experiències és la demanda de les famílies de seguir vinculades i continuar trobant-se i demanen més sessions de treball o altres activitats. Caldria reflexionar i fer propostes de continuïtat al treball grupal amb pares i mares per no perdre el vincle escola-família. La demanda expressa una necessitat que no podem obviar.

Conclusions

Aquesta manera de treballar interdisciplinàriament té el fonament en l'aprenentatge col·laboratiu i situat. Les organitzacions i els professionals han de tendir a crear xarxes de coneixement eficaces, saber gestionar-les i que permetin l'intercanvi d'experiències i enriqueixin la pràctica professional.

Amb el producte de coneixement de l'e-comunitat al davant i els resultats de la transferència al lloc de treball (l'aplicabilitat dels aprenentatges) és possible afirmar que cal tendir a dissenyar accions de formació contínua amb metodologies que augmentin el compromís dels professionals vers el propi aprenentatge, que es basin en l'anàlisi i la millora de la pràctica i fomenti la interacció i xarxa entre ells.

Així mateix, la posada en marxa del PHP a contextos reals i realitzar el treball amb grups de pares i mares des dels centres educatius permet de conèixer les famílies, entendre per què els infants són com són i orientar millor l'acció educativa. El treball grupal ofereix les condicions per potenciar una relació constructiva entre el context familiar i escolar i enriquir-la a partir de les diferències. Si a més es treballa perquè les

famílies puguin millorar les seves competències educatives i prevenir i afrontar, de forma constructiva, problemes en les relacions familiars, els efectes beneficiosos per al desenvolupament de l'infant arriben, també, al procés educatiu escolar. La realització del PHP permet d'assolir els objectius respecte la millora en les estratègies educatives de pares i mares i és un suport a la criança des d'un espai de proximitat present en totes les famílies i els infants: l'escola. L'aplicació del programa permet de treballar des de la prevenció i oferir l'assessorament familiar i l'atenció a les escoles amb un treball interdisciplinari. La intervenció grupal incrementa l'eficàcia i afavoreix el vincle entre famílies i professionals.

Referències Bibliogràfiques

- Agència de Salut Pública de Barcelona. *Programa de desenvolupament d'habilitats parentals per a famílies*. (2012). Obra original: Ministerio de Sanidad y Política Social. Madrid; Consultat novembre 2017, des de de: <http://www.caib.es/sacmicrofront/archivopub.do?ctrl=MCRST263ZI171765&id=171765>. Vídeo informatiu: <https://www.youtube.com/watch?v=qosfWBNoI1k>
- Ausubel, DP. (2000). *The Acquisition and Retention of Knowledge: A Cognitive View*. New York.
- Ballori, A. (2011). *L'aprenentatge significatiu a la pràctica*. Consultat 16 d'octubre de 2017 des de: http://www.aprendizajesignificativo.es/wp-content/uploads/2011/04/aprenentatge_significatiu_practica.pdf.
- Bertalanffy, L. (1968). *Teoría general de los sistemas. Fundamentos, desarrollo y aplicaciones*. México: Fondo de Cultura Económica.
- Brullet, C. (2012). Vida quotidiana i cura de la vida: afrontant el canvi social i la complexitat familiar. *Àmbits de Psicopedagogia*, 36, p. 9
- Collet, J. (2012). Famílies noves, educacions noves i relacions noves amb l'escola. *Guix: elements d'acció educativa*, 382, 35-40.
- Decret 155/1994, de 28 de juny, pel qual es regulen els serveis educatius del Departament d'Ensenyament. DOGC 08/07/1994, núm. 1918, p. 4659.
- Diputació de Barcelona. Oficina de Suport Tècnic als Serveis Socials. Àrea de Benestar Social. (2010). *Orientacions per al suport local al benestar de les famílies al llarg de la vida*. Projecte noves famílies, noves polítiques.
- Diputació de Barcelona. Àrea d'Educació. Pla de formació. (2011). *Educació familiar i tipologies de famílies i models educatius. Acompanyament al treball de suport educatiu a les famílies*.
- Gairín, J. (2013). Formació i desenvolupament professional en l'àmbit de les organitzacions. *Àmbits de Psicopedagogia*, 39, p.31.

- Gómez, F, Lorente, J. (2002). *Programas para la convivencia familiar y social desde la cultura de la paz*. Dins el IV Congreso de Escuelas Universitarias de Trabajo Social. Alicante.
- Plataforma Internacional-Práctica Reflexiva. (2014). *Trets de l'aprenentatge situat*. Consultat setembre de 2017 des de: <https://www.practicareflexiva.pro/ca/trets-de-laprenentatge-situat/>
- Ramos P., et al. (2016). *Evaluación de un programa piloto promotor de habilidades parentales desde una perspectiva de salud pública*. Gaceta Sanitaria (30), p. 37-42
- Rogers, C. (1987). *Grupos de Encuentro*. Madrid: Amorrortu Editores.
- Sagástegui, D. (2004). *Una apuesta por la cultura: el aprendizaje situado*. Madrid: Sinéctica 24.
- Ubieto, JR. (2007). Modelos de treball en xarxa. *Educació Social-Revista d'intervenció socioeducativa* (36), p. 26.
- Wenger, E. I Lave, J (1991). *Situated learning. Legitimate peripheral participation*. London: Cambridge University Press.

Notes:

[1] El Termcat, l'any 2013, va aprovar en català la denominació "criança positiva" per a fer referència al concepte de l'àmbit de l'educació conegut en anglès amb la forma *positive parenting*, traduïda sovint en català, de manera poc adequada, amb el calc *parentalitat positiva i que el Consell Supervisor ha rebutjat i és entesa com el conjunt de conductes parentals que ofereixen el benestar del nens i nenes i faciliten positivament el seu desenvolupament integral des d'una perspectiva de cura afecte protecció, seguretat personal i de no violència.

[2] Cristina Brullet argumenta la necessitat de desenvolupar accions socials de suport a les famílies per al desenvolupament d'una criança positiva.

[3] Habilitats parentals enteses com aquelles estratègies personals, emocionals i educatives que permeten els pares i les mares implicar-se eficaçment en la construcció d'una dinàmica de convivència familiar positiva i en el desenvolupament de models parentals adequats per a infants i joves. Prevenir i afrontar de forma constructiva problemes i conflictes familiars que puguin arribar a produir efectes negatius en el desenvolupament personal dels seus membres.

[4] Les escoles i EAP on s'ha implementat l'experiència: EAP Alt Maresme-Escola Antoni Doltra de Pineda de Mar; EAP Badalona-Escola Llibertat, Escola Llongueres, Escola Mercè Rodoreda i Escola Montigalà de Badalona; EAP Badia del Vallès-Escola Pablo R. Picasso de Badia del V.; EAP St. Martí de Barcelona; EAP Berguedà-Escola Sant Joan de Berga; EAP Bigues i Riells-Escola Les Llises i Escola Els Vinyals de Lliçà de Vall; EAP Castelldefels, EAP Tarragonès B-Escola Camp Clar de Tarragona; EAP Baix Ebre-Escola Ferreries de Tortosa; EAP Terra Alta-Escola Dr. Ferran de Corbera d'Ebre; EAP del Bages-Consell Comarcal.

[5] Jordi Collet parla de la vinculació de la família i l'escola com a element cabdal en l'èxit educatiu de l'alumet.

[6] Els resultats a que fem referència es recullen en l'article "Evaluación de un programa piloto promotor de habilidades parentales desde una perspectiva de salud pública" i que consta com a bibliografia.

[7] Els objectius que estableix el PHP es detallen en l'apartat d'aquests article "*Aplicabilitat dels aprenentatges apresos: transferència al lloc de treball*"

[8] El treball en xarxa ha generat molt documents i existeix una àmplia bibliografia sobre el tema però les publicacions del Dr. Ubieto que parlen dels models de treball en xarxa i de les diferents experiències implementades són una referència per avalar aquest model d'intervenció.